

**TRANSCRIPT Klimaatrebellen en ga stemmen svp! Met Amber Daal en Renske
Wienen van Extinction Rebellion (afl. 125)**

Met alle dank aan Amberscript voor de software en alle menselijke transcripters van transcriptclub A: Paulien, Djuna, Yvonne, Ymke, Melissa, Paula, Pieke, Guusje, Tess en Maaike

NYD Dag lieve luisteraars, welkom bij DAMN, HONEY

START INTRO TUNE

ML De podcast over shit waar je als vrouw van deze tijd mee moet dealen

NYD Mijn naam is Nydia

ML En ik ben Marie Lotte

NYD En dit is aflevering 125. Korte huishoudelijke mededeling: ik zit in m'n laatste isolatie dag vanwege de coronadus ik bel in, mocht er af en toe even wat warrigheid zijn ofzo, dan weten jullie hoe dat komt. En doooooo

ML Deze aflevering gaat over klimaatactivisme. We nodigden twee rebellen uit van Extinction Rebellion om er met ons over te praten. Welkommm Amber Daal

ML Ja even ter info, jouw pronouns zijn hen/hun?

AMB die/hun

ML oh, die/hun. Dat is goed om te weten. Ja, en de tweede, Nyd.

NYD en de tweede, Renske Wienen, hallo!

REN hallo

NYD en jouw pronouns, zij/haar?

REN ja, klopt

ML gelukkig. Gelukkig hebben we het goed opgeschreven! En onze research goed gedaan. We gaan het straks hebben over de link tussen het patriarchaat slopen en het klimaatactivist zijn. Maar eerst, hoor ik daar de shame-bel?

FEMIMISSER JINGLE (shame bell)

ML jazeker, het is tijd voor onze openings rubriek. Het is de 'femimisser' of 'de feminist in'. Nyd, jij als eerst daar ver ver ver weg. Wat spookte jij uit voor onfeministische dingen?

NYD 300 meter verder weg, ik woon echt naast de studio. Maar goed, ja, nee ik heb natuurlijk niks uitgespookt want ik ben hier thuis een beetje aan het liggen, en dan nu een beetje aan het zitten. Ik bedoel, moet toch een beetje goed overkomen voor Renske en Amber op de camera. Dus ik, ja, ik heb niet zoveel meegemaakt, maar toen dacht ik: ja, dat is nou misschien juist het ding, het zitten en het liggen en niet zoveel doen. Want, de luisteraars van onze bonus aflevering die weten dat één van mijn goede voornemens is om iets te doen met Extinction Rebellion dit jaar, om bij een actie te zijn, om te supporten maar wel echt live aanwezig, niet alleen maar iets delen online en was ik daar de afgelopen keren? Nee! En heb ik me ingeschreven, om er binnenkort te zijn? Nee! Want dan denk ik toch, ja, toch een beetje wel spannend en moet je helemaal naar Den Haag *lacht*. Maar goed, ik neem aan dat ik na deze aflevering deze femimisser recht kan zetten en dat ik me meteen ga inschrijven.

ML Ja, en je kan volgens mij 11 maart al meedoen met een actie, als je zou willen

NYD maar dat morgen! dat kan ik niet!

ML Morgen is overigens vandaag, als we het hebben over de, over deze aflevering. Dat is vandaag.

NYD ja, we nemen niet op 11 maart op, maar goed, ok. Marie Lotte, jouw femimisser

ML Ja, ik zat, ik zat hier, ik vond het grappig, want ik was naar de aflevering aan het luisteren van "Nee, man", waar Renske ook de gast is geweest en daar wordt aan het begin de vraag gesteld: wat voor rebels heb je gedaan? En toen ging Daniël hebben over over vlees eten. En eerlijk gezegd heb ik precies hetzelfde- eigenlijk

nee, ik heb een tandje erger en ik zal het maar gewoon even opbiechten. Nou, ja, ik was een maand in Spanje, iedereen weet het inmiddels. Dat is net als met mijn samenwonen, daar ging ik dan ook zo vijf maanden lang in elke aflevering even benoemen dat ik aan het samenwonen was. Dit is nu ook, krijg je dit. Ik was een maand in Spanje en over het algemeen, als je het hebt over mijn eten en mijn gedrag rond rondom eten, is vlees en een mini-mini, onderdeel van mijn dieet. En dat heb ik in Spanje toch wel erg losgelaten. Dat is helemaal misgegaan!

NYD FOEI! Ga je schamen! Ga die studio uit! Dat jullie nog met haar aan de tafel zitten! *lacht*. Ik doe het niet! Ik ga niet meer met haar aan de tafel zitten.

Allen lachen

ML ik zie hier ook twee verschrikt hoofden en dat is helemaal terecht en mijn leven is onmiddellijk al gebeterd sinds ik weer in Amsterdam ben. Maar het was echt alsof ik op een soort vega vakantie was. Of hoe noem je dat, een soort 'niet-vega vakantie'? En ik schaam me d'r erg voor. Ik vind het ook gewoon heel erg. Ja, dat is het eigenlijk. Ik word hier steeds kleiner achter de tafel, want ja, mensen kijken me alleen maar aan.

REN De stilte is wel echt wel luid,

ML de stilte is echt... oké, Renske wat is jouw femimisser?

REN ja, ik moest dus echt even denken. Sowieso moet ik toegeven dat ik niet super vaak, niet vaak genoeg heb geluisterd om te weten dat dit een terugkerende rubriek is. Dus, geweldig mens Janneke had me erop gewezen dat ik er even goed over na moest denken. Toen dacht ik: o, shit, oké, en ik dacht toe, we hadden er net even over vlak van tevoren, toen zaten we zo van 'wat was jouw femimisser, en wat die van jou'? Dat ik dacht ah, shit, ben ik nu zo'n vroom mens dat ik niks kan bedenken. Misschien is dat wel het verkeerde ansich.

ML De opperfeminist

REN ja, precies, het ultimate morele kompas. Maar ik had toen wel dat ik dacht, zeg maar ik kom uit een heel kerkelijke omgeving vroeger, en ik heb heel erg de neiging

om als er een man in een pak, als die tegenover me staat, dan gaat m'n stem zo
Renske zet lieflijke, zoet, hoog stemmetje op dan zeg ik 'hoii, ik ben Renske'.

REN *met normale stem* en dat vind ik echt zo verschrikkelijk, want dan zie je d'r zo uit, maar elke keer als er een man staat van "hallo" *met lieflijke stem*. Of aan de telefoon helemaal, dan is het alsof je met een 12-jarige spreekt. Dat is echt een beetje mijn femimisser, want ik wil gewoon een coole..-

ML en je hoort het jezelf doen, want het is ook niet iets wat je in het regular leven doet

REN nee, precies. En je stem klinkt al een beetje vervormd in je eigen hoofd, maar als je dan ineens klinkt alsof je een ballon helium hebt ingezogen dan denk je wel van 'okee, dat valt wel tegen'. Dus daar kan ik zeker nog aan werken.

ML *lacht*. En Amber?

AMB Ja, ik luister wel vaak de podcast, dus ik wist wel dat deze vraag ging komen,

ML dus ik ben goed voorbereid

AMB ik ben goed voorbereid!

allen lachen

NYD jij komt nu met een lijst, zo'n heel notitieboek, zo van dit zijn AL mijn femimissers.

AMB ja ik heb best wel een klassieker denk ik. Ik studeer geneeskunde en de afgelopen week heb ik alleen maar in m'n kamer gezeten, in de boeken, dus dan maak ik niet veel mee. Maar ik heb drie jongere broertjes en die zijn heel handig en daar maak ik altijd heel goed gebruik van. En ik ben twee maanden geleden verhuisd naar een tijdelijke woning en ik had gordijnen nodig, want er hingen geen gordijnen. Maar ja, je gaat ook geen dure gordijnen kopen voor een tijdelijke woning. Dus heb ik van die soort papieren gordijntjes gekocht en het enige wat er eigenlijk hoefde te gebeuren is even op maat knippen en met een soort dubbelzijdig tape, dat vastplakken. Heb ik m'n broertjes vanuit een andere stad laten komen om dat voor mij te doen. En ik, *met lieflijk stemmetje, zichzelf spottend* "nee, ik weet echt niet

hoe dat moet. Dat gaat me echt niet lukken in me eentje, willen jullie alsjeblieft komen?”

AMB *in normale stem* Ik had dat prima kunnen doen.

ML Als je dan ook nog die extra hoge stem erbij gebruikt, dan is het helemaal compleet.

AMB soms is het gewoon heel fijn als zij het even voor me regelen, en dan hoef ik het niet te doen. Maar ja, het is inderdaad wel een beetje spelen alsof ik minder kan dan ik eigenlijk kan.

NYD Mijn eerste reactie was echt ‘oh my god, voor ZO iets simpels’, maar toen ging ik iets langer nadenken. En opeens herinner ik mij dat ik mijn zus ook een keer heb laten komen voor iets van rolgordijnen en dat zou zomaar precies hetzelfde systeem kunnen zijn. Dus ik zeg helemaal niks meer.

ML En toen heeft ze, heeft ze mij ook nog geholpen, omdat ik zo was van ‘ik weet het niet’, daar hebben drie mensen aan deze tafel zich schuldig aan gemaakt. We herkennen het erg.

RUBRIEK POST

ML Tijd voor POST! Post, post post! We kregen de volgende brief opgestuurd van een luisteraar, komt-ie:

Hoi lieve Nydia & Marie Lotte,

Ik heb een dilemma: ik wil bij de aankomende verkiezingen heel graag op Partij voor de Dieren stemmen omdat zij naar mijn mening momenteel echt het beste met de wereld voor hebben qua provinciale staten en waterschap. Dus ik had bedacht dan ga ik stemmen op de hoogste vrouw van kleur, maar ik heb net zitten kijken naar de kandidaten en voor de provincie Zuid-Holland en het Hoogheemraadschap Delfland staan er dus geen vrouwen van kleur op de lijst.. (Er staat wel één man van kleur op). Ik baal hier van, want ik vind het heel belangrijk dat zeker ook de ‘stoffige’ provinciale staten en waterschappen diverser worden en een betere afspiegeling van

de maatschappij worden en om in mijn feminisme niet alleen voor de witte able-bodied cis hetero vrouw te strijden.

Wat ga ik nu doen? Kijken of er een andere partij is waar ik nog wel 'oke' mee ben en daar op een vrouw van kleur stemmen? Of toch op een witte vrouw stemmen bij de Partij voor de Dieren en ze dan misschien wel een bericht sturen over mijn dilemma? Maar ja hoe schrijf je dan zo'n bericht? Voelt zo aanvallend naar een partij die ik wel heel fijn vind, maar ik kan ook niet ontkennen dat ze hier wel echt een steek laten vallen natuurlijk. Ahh dilemma!! Hopelijk hebben jullie goede raad :)

Heel veel liefs en blijf vooral doen wat jullie doen! Of niet, zelf weten!! :-) (ohh de keren in mijn leven dat ik denk 'zelf weten!' en dat het mij enorm helpt zijn ontelbaar geworden dus ook daarvoor mijn eeuwige dank naar jullie en jullie wijsheden <3)

ML Oké, hebben we advies?

NYD Ik wil eerst eventjes de mensen in de studio horen, ik ben heel benieuwd wat jullie te zeggen hebben over deze kwestie.

REN Zou ik beginnen? Het is een misser dat je geen vrouw of niet-man van kleur op je lijst hebt staan. Dat tegen een partij zeggen is geen aanval. Nee, het is gewoon een feit en het is een reden om niet te stemmen, en zeker als jij lid bent, maar ook als jij gewoon stemmer bent of als jij dezelfde waarde hebt als die partij, maak je een partij alleen maar beter door te zeggen: 'Joh, dit is hoe je kan verbeteren'. Zeg maar al die VVD-ers die zitten ook allemaal te steigeren bij een ander stikstofbeleid, die laten ook gewoon hun stem horen. Dat is hoe je invloed hebt. Als wij als activisten ergens gaan staan, als wij, wij komen allebei uit Rotterdam, als wij in Rotterdam ergens staan, is het niet omdat we een hekel hebben aan die stad. Het is omdat we van de stad houden en die kritiek is juist omdat je iets beter wil maken. Ja, dus, ik denk allereerst: zeg alsjeblieft dat je dit vindt, want voor heel veel partijen is het ook niet onwil, soms is het gewoon onkunde of onwetendheid dus dat ten eerste. Zeg dat aslje- alsjeblieft, het maakt dingen echt zoveel beter en het is niet een aanval, je doet het uit liefde. Dan ten tweede, qua stemmen, ja, ik zou inderdaad even kijken of er een partij is die wel toch dezelfde normen en waarde aanhoudt. Helaas zijn dat er

niet zoveel. En zoek partijen die dat wel belangrijk vinden en anders, ja, zou ik toch echt wel eventjes diep induiken in wie zijn deze mensen? Want representatie is echt super, super belangrijk. Maar ik wil ook wel zeggen: het is ook niet alles. Zeg maar, een vrouwelijke CEO van Shell is er ook niet voor een beter wereld.

ML nee precies, ja. Dan helpt het niet om om haar naar voren te schuiven, want die staat niet achter jouw normen en waarden natuurlijk. Daar heb je gelijk in. En Amber, heb jij nog wijze woorden?

AMB ja vrij weinig aan toe te voegen eigenlijk. Ik heb zelf een beetje hetzelfde dilemma, want ik zit ook een beetje met, uit al mijn stemwijzers kwam Partij voor de Dieren, ik ben zelf eigenlijk BIJ1-er, maar ja, die doen niet mee. En toen bleek dat in Zuid-Holland de lijsttrekker een ex ME-er is, en ja, we gaan het vast zo nog wel even hebben over waarom ik daar geen groot fan van ben. Dus ik zit een beetje met hetzelfde dilemma. Ga ik dan wel alsnog op iemand anders op de lijst stemmen of gaat het een andere partij worden? Ik ben er zelf ook nog niet uit, maar ik denk dat het inderdaad heel goed is om gewoon naar de personen op de lijst te kijken. En ja, als je inderdaad niet iemand kan vinden die 100 procent vertegenwoordigt wat jij wil, zoekt dan degene die daar het dichtst bij zit, en ja, wat je ook stemt, stuur inderdaad alsjeblieft een mail naar de partij.

ML ja en ook een vraag, want in de brief staat dan, 'hoe doe je dat dan, zo'n brief?'. In de brief schrijf je al van, het voelt aanvullend naar een partij die ik fijn vind, maar ik kan niet ontkennen dat ze hier een steek laten vallen. Eigenlijk precies dat gewoon. 'Ik vind jullie een fijne partij, maar jullie laten een steek vallen'. En op een moment dat je misschien dan hierdoor niet op ze stemt, dat ook erbij zetten: 'En dit is de reden waarom ik nu niet ga stemmen op jullie'. Want ik denk dat dat ook wel een extra zetje is. En ja, wat jij zegt, Renske, kritiek hebben betekent eigenlijk alleen maar dat je hoop hebt, of zo, dat je het de moeite waard vindt om die kritiek te geven.

REN Ja, wij gaan niet, zeg maar Forum (van Democratie) een mailtje sturen van 'Hey Forum, willen jullie alsjeblieft trans rechten op je programma zetten'. Zeg maar, als je weet dat dat een verloren zaak is, dan ga je daar niet je moeite in steken. Dus

ik zie het echt veel meer als een uiting van liefde en hoop. Ik geloof dat het dat die mensen ook iets zouden willen doen om het beter te maken.

ML Nydia, heb jij nog wat te zeggen daar?

NYD Nee, ik sluit me helemaal aan bij alles wat jullie zeggen, maar wat ik er verder nog wel over kan of wil zeggen, is dat ik denk dat het ook wel ergens logisch is dat er minder vrouwen van kleur op lijsten staan, maar ook bijvoorbeeld transvrouwen, gehandicapte vrouwen, trans mensen, omdat de politiek niet een veilige, comfortabele plek is en omdat ze zichzelf niet gerepresenteerd zien. Dus ga d'r maar eens opkomen van: O, ik ga in de waterschappen of ik ga voor de provinciale staten op een kieslijst staan. En daarom is het denk ik heel belangrijk om organisaties zoals 'Stem op een vrouw' of 'Meer vrouwen in de politiek' om daar veel aandacht aan te geven. En als je dit dus een belangrijk thema vindt.. Je zou bijvoorbeeld kunnen doneren, je zou ze kunnen aanraden bij vrienden die zelf politiek geïnteresseerd zijn, maar wel het eng vinden of nooit die stap zullen maken. Want deze organisaties, die geven dus trainingen ook aan vrouwen, vrouwen van kleur, gehandicapte vrouwen. Want kijk uiteindelijk dat ze niet op de lijst staan, je weet natuurlijk niet wat daar precies het verhaal achter is. Dat kan een hele bewuste keuze zijn. Het kan ook zijn er is nu niemand bij onze partij die dat wil. Ja, waarom niet? Is je partij misschien onveilig? Het politieke klimaat is natuurlijk ook heel onveilig voor vrouwen, al helemaal voor vrouwen van kleur. Dus ja, ga er maar zitten als persoon van kleur, of nou ja, wat ik net ook al zei, gehandicapte vrouw, transvrouw. Dus dit soort organisaties moeten denk ik ook volle tools krijgen om meer mensen op te gaan leiden en te gaan helpen en te ondersteunen, waar mogelijk.

ML Ja, en uiteindelijk is het natuurlijk zo dat vijftien maart is de deadline, de harde deadline en je moet met een lijst aankomen. En ja, nou ja, ik heb er ook wel vertrouwen in dat uiteindelijk de wil er wel is en dat het dan dus nu nog niet gelukt is, maar hopelijk de volgende keer wel.

NYD Ja, ja. En ga stemmen!

ML Daar moeten we het misschien heel even over hebben nog, want als deze podcast uitkomt is het over een paar dagen al. Vijftien maart zijn de verkiezingen voor de Provinciale Staten en voor de waterschappen en dat klinkt voor veel mensen misschien suf of alsof het er niet toe doet, is niet zo. We hebben hier trouwens een paar afleveringen al over gemaakt over ook met Devika Partiman van 'Stem op een vrouw'. Daar zullen we even in de shownotes ook naar linken, maar even goed om te weten: de Provinciale Staten, je kiest dan de vertegenwoordigers van de provincie en dat betekent dus dat zij belangrijk beleid bepalen. En dat is dan voor jouw provincie, dus dat is best wel heel direct, dat heeft gewoon invloed op, weet ik veel, gewoon de plek waar je woont. En ze kiezen de leden van de Eerste Kamer, wat ook gewoon heel veel invloed heeft op beleid. En waterschappen, zeker water dus

letterlijk water is steeds belangrijker in het licht van klimaatverandering en d'r is ook schaarste als het gaat over water en d'r is.. Jij Nydia wees me op een heel goed stuk van Shila Sitalsing. Zij schreef in De Volkskrant een stuk over het is juist nu heel erg spannend als het gaat over waterschap en ga ga stemmen, want er is een schaarste aan water. En hier gaat het om naar wie gaat het water toe? Wie krijgt er dan een streepje voor? Zijn dat de boeren, zijn dat huizenbezitters, zijn dat de mensen die strijden voor een beter klimaat? Wie krijgt hier zeggenschap over? Dus ga stemmen, lees je in. Ga nu, zet de podcast nu uit, lees je in.

REN Mag ik één ding toevoegen, want met de waterschappen is het ook heel belangrijk dat het niet alleen om klimaat gaat, maar het gaat ook over waterschade. Dus als jij bijvoorbeeld schade aan je huizen ontvangt, dan gaan de waterschappen d'r ook over wie dat betaalt. Dus ondanks dat het niet jouw schuld is en vaak de mensen die bijvoorbeeld huren, die zitten in huizen die heel erg beschadigd worden, dan zelfs al huur jij en ben je niet bezitter van dat huis, moet jij vaak wel die waterschade betalen. En veel mensen denken dat dat gemeentelijk geregeld is, of wettelijk of wat dan ook. Daar gaat waterschap over. Dus het gaat over de link tussen armoede en klimaatverandering die de aankomende vier jaar sowieso d'r gewoon heel hard gaat binnenkomen. Dus daarin is het ook echt superbelangrijk voor als je geeft om mensen om je heen die het wat minder hebben in plaats van over het grote klimaat, wat misschien heel ver weg voelt, dan is het ook echt superbelangrijk om in de waterschappen je goed in te lezen.

ML Ja, ja. Trouwens even een goede tip hiervoor is de aflevering van 'Haagse Zaken' over - ik zet hem in de shownotes - maar het heet 'Boeren, burgers en geborgde zetels', waar ze dus helemaal d'r op ingaan, over hoe het ook politiek werkt en dus waar het ook invloed op heeft. Omdat het zoveel.. Ja, iedereen wil schoon water, dat is ook.. ze hebben daar ook in die podcast iedereen, alle lijsttrekkers en zo op een rijtje gezet, die eigenlijk allemaal basically zeggen: Wij gaan voor schoon water of zo, terwijl iedereen wil natuurlijk schoon water, iedereen wil drinkwater, maar dat is niet alleen waar het over gaat, dat is te vaag.

NYD En als je je afvalstoffen wilt dumpen als bedrijf, wil je misschien wel geen schoon water. En als je dan de VVD hebt die zegt: Ja, we willen wel regels, maar we willen niet te véél regels, want het moet allemaal wel een beetje leuk blijven. Nou goed, maar je kunt op mijnstem.nl kieshulpen vinden, heel handig. En je kunt bij 'Stem op een vrouw' kun je alle vrouwen aanklikken waar je op kunt.. of bijna allemaal aanklikken waar je op kunt stemmen en dan kan je je dus inlezen. Want we hadden het net al eventjes over: Nou, kijk dan even wat voor mensen dat dan zijn. En nog dan even heel kort de statistiek. Landelijk gemiddelde vrouwen provinciale staten is nu 33 procent, landelijk gemiddelde vrouwen bij de waterschappen 27 procent.

ML Niet genoeg.

NYD Nee.

SPONSOR

ML Sponsor tijd.

NYD Onze fantastische sponsor deze week is Theater Rotterdam. Theater Rotterdam maakt theater, toont theater en leidt de nieuwste generatie makers op. En dat doen ze zowel op hun thuisbasis: Rotterdam. Je verwacht het niet. Ja en op tournee door Nederland en Europa. Aan het roer staat artistiek directeur Alida Dors, je kent haar misschien nog van Primisi. En Alida Dors staat voor meerstemmigheid en ze wil de theatersector inclusiever maken en de positie van de vrouw verbeteren. Nou, je hebt me.

ML Mij ook. Ik ben om.

NYD Nou, de nieuwste creatie van Theater Rotterdam is de voorstelling 'The story of Travis' en mensen gaat dat zien.

ML Ja! 'The story of Travis' is een toneelstuk geïnspireerd op de Broadway klassieker 'A Raisin in the Sun' en dat is een stuk wat in tal van talen vertaald is. Het komt uit 1959 en de schrijver van dit stuk, Lorraine Hansberry, is de eerste Afro-Amerikaanse vrouw wiens stuk op Broadway werd uitgevoerd.

NYD De enige echte Ester Duysker schreef de tekst voor 'The story of Travis' en regie is in handen van ook wel de enige echte Romana Vrede. Ehh.. zou ik dan even zeggen waar 't over gaat?

ML Ja, doe.

NYD Het gaat over Travis, een zwarte man uit Chicago en hij gaat als tiener op reis. Hij wordt verliefd, krijgt kinderen en uiteindelijk bouwt hij zijn leven op in Nederland. En op achtenzeventigjarige leeftijd keert hij terug naar Chicago, naar zijn familiegraf en daar blikt hij terug op z'n leven.

ML En even een mooie quote over de voorstelling. Gewoon omdat we van mooie quotes houden. *In poëtische monologen herkenbare familiesituaties en spirituele dialogen bevraagt de voorstelling the burden of the black dream en hoe het is om als enige hoop van je familie de wereld ingezonden te worden.*

NYD En het is een unicum hè, in Nederland, want het is natuurlijk een super wit theaterlandschap wat we hier hebben. En een mannelijk theaterlandschap ook, en de initiatiefnemers van deze voorstelling zijn vijf zwarte vrouwen.

ML Love it.

NYD Het is dit soort grote producties van biculturele verhalen, die, ja, die zie je ook eigenlijk veel te weinig, hè. Dus bedoeld voor een divers publiek en bedoeld voor

grote zalen bovendien niet zo van: Nou, je mag nog wel effe ergens achter in een hoekje dit gaan doen. En er wordt eigenlijk heel weinig gemaakt, veel te weinig. En nu is het er. Dus ga!

ML Ga, en wij gaan.

NYD Wij gaan ook.

ML Wij gaan de zesentwintigste, over twee weken.

NYD Oké, fijn dat ik een PA heb, die dus gewoon kan vertellen. Ik kan niet wachten.

ML 'The Story of Travis' gaat 11 maart in première en toert daarna lekker door het land.

NYD Ga naar www.tr.nl/travis voor de speellijst en om tickets te kopen. Doe het. Koop het.

EINDE SPONSOR

ML We moeten het even hebben over klimaatactivisme. Ja, het bestaat al effies, maar de laatste tijd is het steeds meer in het nieuws. Mensen die soep gooien naar schilderijen, de snelweg blokkeren of zichzelf vastlijmen aan talkshow tafels. Ik zei net al: als jullie dat willen doen, voel je vrij om je vast te lijmen aan deze tafel, maar toen kreeg ik al te horen: dan is het niet leuk meer. Dus dat had ik niet moeten zeggen. En deze week nog trouwens was er een actie bij de Nachtwacht in het in het Rijksmuseum, ook van Extinction Rebellion want there's no art on a dead planet.

AMB Ja, wat ook wel leuk is over die actie, dat was dus van Extinction Rebellion Youth.

ML Ja, die jongeren! Die waren.. dat waren tieners hè? Super leuk.

AMB Ja, heel bijzonder.

ML Waarom op deze manier actie voeren? Waarom überhaupt actie voeren? En hoe feministisch is de klimaatbeweging eigenlijk? Renske ik begin even bij jou. Is er in jouw ogen een link tussen feminisme en klimaatactivisme.

REN Ja, natuurlijk. Ik denk dat de link twee kanten op werkt. Je hebt de link: Waar komt het vandaan? En de link: Waar gaat het naartoe? Als je kijkt naar waar het vandaan komt, dan zie je dat de manier waarop wij met de aarde omgaan heel erg te maken heeft met hoe we met elkaar omgaan en waar duidelijk hele patriarchale en mannelijke waarden en kapitalistische waarden heel erg voorop staan. Dus het gaat om: Hoeveel kan je verdienen? Heb je meer dan iemand anders? Ook gewoon het gebruik van geweld en daarmee eigenlijk je dominantie over andere mensen uitzetten. Dat zijn bepaalde dingen die wij heel erg hoog achten hier, als je kijkt naar wapenwedlopen. Wat zijn de rijkste landen? Dat zijn de landen die het meest geweld

hebben gebruikt. Dat zijn ook de landen die het meeste vervuilen, omdat het heel erg gaat om: Ik pak al deze dingen ten koste van jou.

ML Ja.

REN De gevolg voor klimaatverandering, dat is een symptoom van eigenlijk die oorzaak. En we zien dat dat ook gaat met hoe verhouden we ons ten opzichte van vrouwen en andere niet-mannen. Daar pakken we eigenlijk ook veel dingen die niet van ons zijn, zoals bijvoorbeeld iemands lichaam, ten koste van onszelf. Als we dan kijken naar waar gaat het naartoe? Klimaatverandering is een feit. Als je klimaat instorting hebt en maatschappelijke instorting, dan zie je ook dat de eerste rechten die worden weggehaald, zijn vrouwenrechten, zijn transrechten. Mensen die worden geweigerd bij opvangen zijn trans mensen en non-binaire mensen. De mensen die heel veel seksueel geweld ervaren, zijn vrouwen. Als je kijkt naar hoe hoog de kans is voor een vrouw om te sterven in een watersnoodramp bijvoorbeeld, is die ongeveer drie keer zo hoog als bij een man, omdat ze vaak in armoede leven, niet op een veilige plek zitten, ook niet snel genoeg weg kunnen. Dus daarin zie je dat de gevolgen, net als de oorzaak, allebei ten nadele zijn van niet-mannen. En daarmee dus eigenlijk het constant met elkaar gelinkt is. En als jij dus voor klimaat strijdt, strijd je natuurlijk voor alle mensen. En ook eigenlijk merken we nu steeds meer dat de klimaatstrijd is ook altijd een klassenstrijd en is ook altijd een strijd voor mensen van kleur. Dat betekent ook vrouwen van de werkende klasse, ook vrouwen van kleur, ook trans mensen van de werkende klasse, ook trans mensen van kleur. Dus op die manier loopt het continu parallel aan elkaar. Maar de link is niet zo makkelijk te leggen zonder het kapitalisme en het patriarchaat gaat erbij te halen. Daarmee merk je dat het soms een beetje voelt als een soort college dat je begint te geven om deze twee dingen aan elkaar te linken. Maar uiteindelijk zien we gewoon dat de oorsprong echt wel uit hetzelfde komt. Maar dus ook waar we uiteindelijk terecht komen, dat we daar ook echt zien, dat de rechten waar we nu ons zo hard voor maken, die er nog steeds niet zijn, dat dat, omdat het vaak de meest recente zijn en daarmee als het meest arbitrair worden gezien, ook de eerste zijn die weer ingeperkt worden. En daarmee het dus, nou ja, we zien gewoon dat die onrust die daardoor ontstaat, dat dat juist echt de gemarginaliseerde groepen het hardste raakt.

ML Ja.

NYD Het is natuurlijk per definitie een intersectionele strijd. Klimaatactivisme, feminisme is daarmee heel erg aan elkaar gelinkt. Je zegt net van: ja, je strijdt eigenlijk voor al die mensen. Maar Amber kan je misschien iets concreter vertellen waar strijd Extinction Rebellion nou voor? Wat zijn nou de eisen? Want het is natuurlijk zo'n méga probleem, het raakt zóveel mensen op zóveel plekken. Waar begin je dan in hemelsnaam?

AMB Ja, goeie vraag, en ik denk dat dat ook een soort struikelblok is voor heel veel mensen van het is zo groot, dus wat ga ik doen? En Extinction Rebellion heeft

eigenlijk drie hele duidelijke eisen. Één is: Wees eerlijk over de klimaatcrisis en de gevolgen daarvan. De tweede is: Doe wat nodig is om de gevolgen daarvan in te perken. En dat betekent eigenlijk als je luistert naar wetenschappers: 2025 klimaat neutraal. En drie: Doe dit middels een burgerberaad, dus eigenlijk wat Extinction Rebellion niet wil doen, is zeggen: Wij zijn experts, dus wij gaan vertellen welke concrete stappen d'r moeten worden genomen om dit op te lossen. Dat weten wij niet. Wij zijn gewoon burgers die ons hier heel erg zorgen over maken. En een burgerberaad is een manier om, ja eigenlijk daarin burgers meer inspraak te geven. En dan is er nog een vierde eis. Eigenlijk is dat de nulde eis, die d'r in steeds meer steden bij komt, en die gaat helemaal over klimaatrechtvaardigheid. Dus het erkennen van dat westerse landen de grootste veroorzakers zijn, en daarbij ook de implicatie dat d'r bijvoorbeeld herstelbetalingen moeten komen naar de mensen die het eerst getroffen worden in gebieden waar de klimaatcrisis nu al veel meer aanwezig is dan hier.

ML Oké, want ik heb het woord burgerberaad hoorde ik ook eerder in de podcast van 'Nee, man'. Wat houdt een burgerberaad in, hoe werkt dat dan? Of is dat ook niet iets waarover, wat je dan voor je ziet, als Extinction Rebellion zijnde.

AMB Nou, een burgerberaad is eigenlijk een manier van directe democratie, waarbij een groep burgers wordt geloot en dat is wel een representatieve groep. Zo wordt gezorgd dat alle lagen van de samenleving daarin vertegenwoordigd worden en die gaan vervolgens met experts in gesprek en met belanghebbers over een probleem, in dit geval dus de klimaat- en ecologische crisis. En dat is een proces wat lang duurt, dus dat is niet dat doe je ff in een middagje. Zodat zij alle informatie eigenlijk tot zich kunnen nemen die ze nodig hebben. En vervolgens gaan zij met elkaar een plan opstellen en advies geven aan de beleidsmakers en de eis van Extinction Rebellion is ook dat dat een bindend burgerberaad moet zijn. Dus dat het kabinet niet vervolgens kan zeggen: Nou, leuk advies, doen we niks mee. En je ziet bijvoorbeeld dat het in Ierland, volgens mij, rondom abortus is dit gedaan en heeft dat eigenlijk heel goed uitgekapt. Als burgers, ja, goed geïnformeerd worden over zaken, dat ze daar ook hele weloverwogen keuzes in kunnen maken.

NYD Dus eigenlijk krijg je dan tijdelijk een soort nieuwe baan. Ik neem aan dat je er gewoon voor betaald wordt als je in een burgerberaad plaatsneemt en dan net als kijk als je bij.. of ik weet niet of je daarvoor betaald wordt.. Maar in België heb je nog steeds bij rechtszaken bij strafzaken dat ze de elf, geloof ik, elf mensen, volksjury..

ML Ja, een soort jury.

NYD Ja, precies. En dat je dan dus echt helemaal vrijgemaakt wordt van je dagelijkse taken, zodat je vol hierop kunt storten. Oké, heel interessant. Het lijkt me ook namelijk héél moeilijk als je daar als burger neer wordt gezet.

REN Ja, zeker, d'r zitten ook wel echt een aantal randvoorwaarden aan een burgerberaad. Het is inderdaad dat het betaald moet zijn, dat je genoeg tijd ervoor

moet vrijmaken of moet kunnen vrijmaken. Dus ook, er moet bijvoorbeeld kinderopvang geregeld worden als je kinderen hebt en dat je dus goed geïnformeerd wordt. En een heel groot voordeel van een burgerberaad is dat de lobby eruit wordt gehaald. Want als je nu kijkt naar beleid, dan zie je dat beleidsmakers heel weinig, veel te weinig tijd hebben, heel vaak veel te weinig tijd hebben, om eigenlijk goed beleid te maken. En daardoor zegt de lobby gewoon: 'maak je geen zorgen. Wij hebben experts', dus zeg maar de gas lobby doet dat. Maar milieuorganisaties hebben ook lobbyisten die zeggen: 'hé, wij willen wel wat kamervragen voor je opstellen', maar die zijn gewoon veel minder groot dan bijvoorbeeld de fossiele industrie. Want daar zie je dat bijvoorbeeld toen de green New deal werd gemaakt met Frans Timmermans, toen zijn zij in de week dat dat werd afgerond, zijn zij elf keer langsgesproken op zijn kantoor om dus mee te schrijven wat basically uiteindelijk heeft uitgemond in dat zij echt een, nou ja, daar een hele slag een stoot mee hebben gemaakt en hem op z'n kop hebben gezet. Die Green New Deal, waardoor uiteindelijk de fossiele industrie d'r best wel heel goed uit is gekomen. En dat is ook gewoon een kwestie van tijd die beleidsmakers niet hebben. En als je het dus bij de burger legt, dan trek je die lobby d'r volledig uit, want dan krijgt iemand gewoon een volledig verhaal en dan kunnen ze aan de hand daarvan hun beslissingen nemen. En je ziet vaak dat mensen die informatie krijgen, ze veel verdergaande klimaat maatregelen willen nemen.

NYD Ja, zolang ze maar op de hoogte zijn. Dat ontbreekt natuurlijk. En wat ook één van die eisen is, van Extinction Rebellion, van zorgt dat de feiten op tafel liggen, dat er eerlijk gepraat wordt over wat er, waar, hoe we d'r voor staan. Nou, over het klimaat zijn natuurlijk altijd vet veel, over klimaatverandering zijn allerlei misverstanden omheen, zoals bijvoorbeeld 'een beter milieu begint bij jezelf'. Hoe kijken jullie naar die zin?

REN Bullshit.

AMB Bedacht door de fossiele industrie schuld maar bij ons te leggen, dat we ook vingertjes naar elkaar gaan wijzen en ondertussen niet doorhebben dat eigenlijk de grote bazen van die bedrijven de planeet verzieken.

ML Ja, het is een hele slimme marketingstrategie eigenlijk.

NYD Is het dan ook zo dat als je je aansluit bij, het is een hele flauwe vraag dit, als je je aansluit bij Extinction Rebellion en je bent gewoon lekker de hele tijd aan het vliegen, dat er dan dus geen vingertjes gewezen worden? Of is er toch een soort gevoel van oké, maar we moeten het wel ook wel zelf doen?

ML Nou, ze kijken je gewoon met hele grote ogen aan.

NYD En dat is het dan

ML Dat heb ik zelf ervaren.

NYD Toen jij dat van dat vlees vertelde.

ML Ja, en toen werd ik steeds kleiner, dus je hoeft niet eens wat te zeggen. D'r gebeurt wel wat de euh... Nou ja, maar ik weet niet hoe jullie daar echt mee omgaan.

REN Nou ja, kijk. Je hebt altijd, je hebt gewoon persoonlijke normen en waarden toch, en die sluiten gewoon vaak op dit soort dingen aan. Dus ik bedoel ik koop bijna alles tweedehands, ik vlieg niet, ik ben veganist, weet je wel, en dat, dat komt allemaal uit het feit dat ik ook het heel, dat ik bereid ben om mijzelf die luxes te ontnemen voor het feit dat er andere mensen of dieren niet voor dood gaan. Ik ben bereid om die offers te brengen, omdat ze in mijn optiek hele kleine offers zijn. En als jij weet hoe groot het klimaatprobleem is, dan ga je denk ik vanzelf die keuzes ook maken. En als je weet hoe groot het klimaatprobleem is, zit je waarschijnlijk op een manier er wel sympathiek tegenover een Extinction Rebellion, dus als je d'r dan in zit, is het ook niet gek dat je die dingen zelf maakt en dat is wat jij en overheid vertelt, dat dat over het algemeen wel uit aansluit op je eigen waarde. Maar het is absoluut niet een vereiste en het is denk ik ook belangrijk dat niet iedereen kan veganist zijn, maar ook niet iedereen kan niet vliegen. Als jij familie in Marokko hebt zitten en jij zit in je eentje hier, dan ga ik jou, wiens hele familie in zeg maar 30 kilometer omtrek van mijn huis zit, ga ik jou niet vertellen dat jij nooit naar mag vliegen om je familie niet te zien.

ML Nee, precies

REN Dus ja, weet je, dat is ook wel echt iets waarvan ik denk: oké, als je als beweging inclusief wil zijn, dan is het ook gewoon goed. Tuurlijk moet je kritisch naar jezelf kijken en kijken wat voor beslissingen kan ik nemen, maar je kan ook echt wel coulant richting iemand anders zijn. Dat is juist ook wat we best wel een beetje prediken.

ML Ja, en het heeft denk ik ook niet zoveel zin om vingers te wijzen, want zo willen mensen d'r in die zin ook niet bij. Ik kan me voorstellen dat als mensen nog op een bepaald punt zitten waar je het misschien persoonlijk niet mee eens bent, maar ze komen wel bij Extinction Rebellion dat ze dan gewoon langzaam, ook gewoon je, volgens mij kan dat niet anders, dat je zo langzaam de ontwikkeling maakt naar offers. Bereid zijn offers te brengen.

AMB Ja, ik denk dat het ook iets is waar we het heel vaak met elkaar over hebben. Van die balans van ja, systemische verandering is nodig, maar ook: wat is je eigen aandeel daarin. En je eigen verantwoordelijkheid gaat voor mij persoonlijk inderdaad erg over het in lijn leven met mijn eigen normen en waarden, maar het zijn gesprekken die we ook vaak voeren met elkaar. Ik heb ook vrienden bij Extinction Rebellion die wel met het vliegtuig op vakantie gaan, snap ik ook. Dus ja, het zijn allemaal dilemma's waar wij ook mee worstelen en waar we het met elkaar ook gewoon heel open over kunnen hebben. Ja, je wordt echt niet dan de beweging uitgekickt of vies aangekeken of zo. Dat is gewoon ook de realiteit van dat we in een

crisis leven, maar wel ook gewoon nog te dealen hebben met de maatschappij, in de samenleving zoals die nu.

ML Ja, je leeft daar toch in en je zult toch een soort weg moeten vinden. Ik las ooit een artikel, dat is lang geleden dat je, ja, op het moment dat je geboren wordt, ben je al vervuilend bezig gewoon door te bestaan. En dat maakt ook wel dat ze ook de dingen wel weer een perspectief. Maar je probeert natuurlijk zo goed mogelijk alles in lijn met, want ja.

NYD Maar ook de mensen om je heen. Ik weet niet of jullie dat ook zo ervaren, maar ik vind het best wel lastig als ik. Ik heb vrienden die heel vaak vliegen, weet je wel, dan is het zo van 'hé, ik zit nu weer in Slowakije', 'ik zit nu op Kreta' en zo gaat het eigenlijk de hele tijd en dat wordt dan wel vanuit een heel positief iets gedeeld van 'oh lekker, ik ben weer op vakantie', vindt best moeilijk om daarop te reageren. Hebben jullie dat ook?

REN Ja heel erg.

NYD En heb je daar een tip voor Amber?

AMB Nou, ik denk dat het daarbij helpt dat ik dus zelf er voor kies om niet op vakantie te gaan. Mijn ouders hebben bijvoorbeeld afgelopen jaar een grote reis gemaakt en ik ben ook bewust niet meegegaan. Mijn drie broertjes wel, dus mensen weten dat wel. Dus ik denk dat mensen sowieso al minder snel enthousiast tegen mij komen zeggen: ja, ik ben op vliegvakantie daarheen geweest, maar ik denk dat het ook er gaat om, ja, het moment kiezen om het daar wel of niet over te hebben. Als iemand naar mij toe komt en helemaal enthousiast is over diens vakantie, dan ga ik niet zeggen: nou het is wel heel stom dat je met het vliegtuig bent gegaan. Ja, dan ga ik misschien twee weken later, een keer, stuur ik een artikel door over hoe vervuilend vliegen is of zo. Dus ja, vooral jorg die momenten kiezen en soms is het ook gewoon. Dan heb ik een gesprek met iemand gehad en dan bel ik achteraf Renske bijvoorbeeld, nou wat die naar heeft gezegd dat je dan dan hoeft je dat ook niet tegen diegene op dat moment te zeggen.

NYD Ja, even onderling met elkaar erover praten

ML Even erover roddelen een beetje en dan kan je het weer aan.

NYD Nog zo'n idee dat je bijvoorbeeld als echte man-man niet vegetarisch of vegan kan zijn, of eigenlijk gewoon überhaupt je bezighouden met klimaatproblematiek, want dan ben je natuurlijk soft en niet mannelijk genoeg.

REN Ja, dit is echt een win voor het kapitalisme natuurlijk, hé?

ML Ja.

REN Dat we gewoon de helft hebben overtuigd..

ML Ja echt wel slim hoor

REN Dat ze echt niks kunnen als ze veganist zijn of wat dan ook. Mijn oproep hier aan alle mannen die luisteren: doe het dus beter, echt waar, want, ik vind echt dat, zeg maar feministische mannen, dan sta je op de feminist Marc, en dan zeggen ze: gelijke rechten, weet je wel, en dan gaat het om klimaat en dan durven ze niet hun vrienden aan te spreken. En dan durven ze niet, zeg maar gedragsverandering komt door de mensen om je heen, weet je wel dat. En Johan Derksen gaat niet z'n gedrag aanpassen omdat ik hier zegt: Johan Derksen is een lul. Dat moet gewoon iemand anders doen, zeg maar dat, dat komt niet van mij. Dat komt van..

ML ... Iemand dichtbij hem.

REN Ja precies. En ik vind dat mannen ook veel meer hun verantwoordelijkheid moeten nemen en gewoon elkaar moeten aanspreken op dit soort dingen, want dit is ook gewoon iets wat al superlang in de industrie voorbij ziet. Echt een marketing truc, al heel lang als het gaat om auto, als het gaat om vlees, als het gewoon gaat om überhaupt geven, om iemand anders. En ik denk dat heel veel mannen die nu zeggen: oh weet je wel, ik ben best wel links en woke of ik ben whatever, oké, spreek je dan eens hiervoor uit? Waarom staan er bij het Woonprotest superveel mannen? Hé? En waar zijn die allemaal bij Extinction Rebellion? Zeg maar waarom is dit ene punt zoveel cooler van jullie dan het andere punt? Ja, ik vind dat die groep, als die zich nou meer uit zou spreken, dat je dan echt een goede winst haalt, want mannen luisteren gewoon naar mannen.

NYD Maar wacht, want we zien de hele tijd mannen op TV als het over Extinction Rebellion gaat dus ik snap even niet wat je zegt.

REN Nou ja, dit is een, echt wel een kritiekpunt op Extinction Rebellion dat er gewoon, er zijn echt wel meer, niet mannen dan mannen. Maar degene die de perswoordvoering doen, die worden uitgenodigd op talkshows, op talkshow-tafels, letterlijk. Dat zijn met name mannen.

ML Want Extinction Rebellion is een, jullie noemen het een platte organisatie toch? dus er is geen hiërarchie. Betekent dat ook, want als er een aanvraag komt vanuit een talkshow, wordt dat dan niet overlegd binnen de organisatie of zo van nou, we hebben nu of wordt er echt dat aan iemand gevraagd? Wil jij komen en die zegt dan: ja?

AMB We werken eigenlijk bij Extinction Rebellion met cirkels. Je hebt verschillende cirkels die zich met verschillende dingen bezighouden en we hebben dus bijvoorbeeld een media cirkel. En wat dat vaak betekent is dat er een signal-groepje is en dat op het moment dat er zo'n aanvraag binnenkomt dat daarin wordt gevraagd: wie wil dit doen? En het gebeurt ook wel dat voor bepaalde dingen ja, zij dan denken oh, diegene zou er goed voor zijn, dus dan wordt iemand daar persoonlijk voor gevraagd. Dus ik denk dat het een combinatie is van dat mannen

toch ook makkelijker naar voren durven te stappen om op een talkshow-tafel te gaan zitten en dat je dus op een gegeven moment zo'n cirkel krijgt waarin al die mensen zitten die het altijd doen, die ook in die ik even zitten.

ML Ja en dat zijn dan nu mannen.

NYD En die worden het gezicht ook, hé van de beweging. Terwijl eigenlijk willen jullie, denk ik, dan juist helemaal geen gezicht, want als je een vlakke organisatie of platte organisatie bent, dan wil je helemaal niet één iemand die de hele tijd naar voren wordt geschoven.

REN Klopt, en daarin is het ook, want Amber zei net 'mannen stappen veel vaker naar voren'. Maar ik denk ook: mannen stappen minder vaak naar achter. Ja, ik denk echt dat zeg maar overal, maar zeker in de klimaatbeweging ook dat ze maar... Ik heb echt wel met sommige momenten gezegd: ik, ik ben niet de juiste persoon om hiervoor te vragen, of weet je of je moet Amber ook uitnodigen, zeg maar of: ik wil ook dat er iemand van kleur aan tafel zit, of ik wil dat dit gebeurt, of dat gebeurt en ik merk gewoon dat mannen dat minder snel doen, dat die vaker dan zeggen: ja, maar voor de beweging ga ik wel interview doen of zo.

AMB Een soort idee van: als ik het niet, dan doet niemand het. Ja, natuurlijk gaat niemand te doen als jij die ruimte niet creëert.

ML Nee, want ja, je zit er al.

REN Ja, precies en dat is misschien. Ik denk dat dat niet altijd met zeg maar met malicious intent is, maar het is wel iets wat ons wel wordt aangeleerd: ruimte maken.

ML Ja, precies en ook denk ik heel erg vanuit: mannen denken ook vaker dat ze het wel kunnen, waar als je vrouw bent, ik heb de hele tijd een whole, nou, ik weet het niet hoor en imposter syndroom dit en dat heb je natuurlijk ook, dat mannen daar sneller dan ja tegen zeggen, want ze zijn gewoon ook een soort van zelfverzekerder daarin.

NYD Wel gemiste kans eigenlijk dat we niet, dat was ook heel flauw geweest, maar wel grappig dat we twee mannen hadden uitgenodigd van Extinction Rebellion, gewoon even om te kijken of ze stapje terug zouden zetten en dan vervolgens, als ze dan ja zouden zeggen, dat wij dan zouden zeggen van nou..

ML Doe maar niet.

NYD We vragen ff wat andere mensen.

ML Dus binnen Extinction Rebellion kan dat ook nog veel beter

REN Zeker.

ML Blijkbaar, ja.

NYD Misschien effe door op dit onderwerp, want de, Extinction Rebellion, ik zie dus veel mannen, maar ik zie ook heel veel witte mensen. Hoe zit het? Is het een inclusieve beweging? Want ja, hoe kan het dan dat er nog steeds de hele tijd die witte mannen naar voren geschoven worden, terwijl je wel soort van vet activistisch feministisch bent? Of zie ik het gewoon verkeerd? Dat kan ook, hé.

AMB Nee, dat zie je denk ik niet verkeerd. Is het een inclusieve beweging? Nee. Bestaan er bewegingen die 100 procent inclusief zijn in westerse landen? Nee, ook niet. Ik denk dat het iets is waar Extinction Rebellion wel heel erg in is, heel erg in aan het groeien is. Als je voorbeeld kijkt naar in 2019, toen het net in Nederland een beetje opkwam, toen werd er bijvoorbeeld gechant 'police we love you'. Daar zijn we gelukkig van afgestapt en je merkt gewoon wel heel erg dat er voornamelijk witte mensen bij Extinction Rebellion zitten. Ik denk dat dat ook een soort vicieuze cirkel is waarin je terecht komt. Want ja, wat zie je inderdaad op TV, je ziet witte mensen, wat denk je dan als persoon van kleur? Nou, dit is niet voor mij. Het is ook een beweging die erg gefocust is op arrestaties, toch nog wel, zeker in de beeldvorming, dat gewoon voor mensen van kleur minder veilig. We zien gewoon dat mensen van kleur harder worden aangepakt door de politie. En als wij in de beeldvorming het alleen maar hebben over onze arrestaties, dan denk je als persoon van kleur ook sneller: nou, ik weet niet of dit veilig is voor mij en zeker als dan vervolgens na een actie wordt gezegd: oh, de politie deed het zo goed en de politie was zo lief voor ons. Ja, dan denk je helemaal, ik hoor hier niet of ik ben hier niet veilig, dus ik denk dat er heel veel, ja aspecten daarin meespelen. Maar ja, we zijn echt geen afspiegeling van de samenleving.

ML Nee, maar het is natuurlijk ook zo, in die zin als je het hebt over witte mensen of over mannen. Als je als wit mens dus veiliger bent, het is ook een soort van gebruik maken van je privilege voor het goede doel, net als als je als man besluit om toch het woord te voeren, omdat je misschien, als je een vrouw naar voren schuift of iemand van kleur naar voren schuift. Die krijgt meer shit over zich heen dan een witte man, waar dan dus wel naar geluisterd wordt.

REN Ja, zeker, ik denk ook wel, zeg maar, dat je als beweging... ja zeg, maar je kopieert het gedrag dat je ziet in de samenleving en dat dat zit er altijd zeg maar in, eigenlijk. Net als ik met mijn hoge stemmetje zit dat in je. Ja, dat is ook niet gek dat je dat herhaalt en ik denk ook wel dat sommige van dat gekopieerd gedrag, je kan het ook gebruiken, zeg maar. We zien echt wel dat als we nou ja, niet alleen bij Extinction Rebellion, maar ook bij black lives matter protesten, dat we kijken van oké, kunnen we een rand van witte mensen tussen de de mensen die aan demonstreren zijn en de politie vormen, om te zorgen dat we mensen veilig kunnen houden zijn. Op die manier kan je echt je privilege gebruiken. Maar ik denk hierin dat het ook echt wel, zeg maar het ophemelen van gearresteerd worden bijvoorbeeld heel erg is. En het ook niet altijd solidair zijn met elkaar. Dus wat we ook doen is dat we bijvoorbeeld zeggen "Oké", weet je wel "mensen wat we zagen op 26, 28? Januari, 28 januari, waren we aan het demonstreren en ik was bijvoorbeeld

anoniem” - dus dat betekent dat ik geen identificatie of wat dan ook bij me heb. Nou, nu weten allemaal wie ik ben, maar ja -maar, en dat we toen zagen we op het politiebureau dat mensen die geen Nederlands spraken, die werden gemarkeerd, die kregen een bepaald bandje om en dat doen ze dan om bijvoorbeeld mensen in vreemdelingendetentie te zetten en allemaal dat soort dingen. Dus ik riep naar de hele groep: “we moeten Engels gaan spreken, iedereen moet het nu doen.”, iedereen die te daar toen nog stond, die had geen identiteitsbewijs bij zich of wat dan ook. En vervolgens zie je dus dat sommige mensen dat heel actief doen, want ze kunnen ons niet allemaal naar vreemdelingendetentie sturen. Dat is het hele punt van die massa-arrestaties eigenlijk, en ze kunnen ons niet allemaal iets aandoen. Dus dan worden we vaak vrijgelaten. En dan merk je dat er toch mensen zijn die dan zeggen van: hé, ik ga toch Nederlands praten en ik geef toch stiekem mijn ID, want dan kom ik er misschien sneller uit. Maar daar is ook die intersectie in inclusiviteit want wat nou... Want we werden echt urenlang vastgehouden. Wat nou als jij autistisch bent en je zit er gewoon en je trekt het gewoon helemaal niet meer. Politie is super naar tegen je. Wat als jij een paniekaanval hebt? Wat als het gewoon echt helemaal niet goed met je gaat, dan moet je ook een way out hebben, zeg maar. Dus daarin is het wel echt een soort van... Dan dan denk ik: “nee, je moet solidair zijn en je moet er gewoon blijven staan.”. Maar zeg maar ik, ja, ik bepaal dat niet veranderen, dus daarin is het wel echt, omdat d'r een outside force is: De politie, die gewoon zo heftig tegen ons kan zijn, is het zijn van inclusief, en zeg maar, op een breder maatschappelijk niveau; naar elkaar omkijken, is op zo'n crisissituatie niet altijd het eerste wat in je opkomt en kan dus ook daarmee voor een heel lastig moment zorgen.

NYD Ja en want nu hebben we dus veel over inderdaad arrestaties, over heftig optreden van de politie. Maar jullie doen niet alleen dit soort acties, toch?

REN en **AMB** in koor zeker niet! Nee, nee!

NYD Zeker niet? Vertel! Ben ook heeeel benieuwd of jullie jezelf ook een verhaal kunnen delen over een actie waar je bij was, waarvan je dacht: “ja, dat vond ik, dat was echt vet en goed dat ik daarbij was.”.

AMB Daar moet ik even over nadenken. [over de actie waar die zelf bij was en tof vond] Maar wat Extinction Rebellion gewoon heel goed kan, is op hele artistieke manieren een boodschap overbrengen. Eén van die cirkels waar ik net over had, dat is de Art Cirkel en die maken de mooiste dingen en bedenken de creatiefste acties, waardoor je eigenlijk op een ludieke manier, zonder dat je daarvoor gearresteerd hoeft te worden, ook heel goed die boodschap over kan brengen. We hebben bijvoorbeeld elke eerste Maandag van de maand, als het luchtalarm afgaat “Luchtalarm is klimaatalarm” en dan zijn er in verschillende steden *die-ins*, waarbij je dus dood neervalt tijdens luchtalarm. Hele ja “low-risk actie” noemen we dat dan.

ML O ja, ik las op en NOS geloof ik: “Extinction Rebellion valt weer dood neer”.

iedereen barst in lachen uit

ML Maar dat is dus wel leuk! Want daardoor heb je wel gewoon dat je ook, maar die actie heeft naam, want mensen kennen dat, want ze vallen weer dood neer. Da's gewoon heel grappig!

AMB Ja, da's wel een leuk, inderdaad, ja, en ikzelf bijvoorbeeld, het arrestatie tukje, ik vind dat nog steeds doodeng ja, doe het ook echt niet voor m'n lol, maar de eerste anderhalf jaar dat ik actief was bij Extinction Rebellion, heb ik me dus ook niet laten arresteren en toch heb ik heel veel kunnen doen. Dus ik deed bijvoorbeeld arrestanten support, of meer media dingen of praatjes geven weet je wel, dus zijn zoveel verschillende dingen die je binnen Extinction Rebellion kan doen en het demonstreren, ja, is er een onderdeel van, maar het is ook maar een onderdeel.

ML Ja, ja dus je kan achter de schermen ook gewoon heel erg veel doen.

REN D'r zijn ook mensen die bijvoorbeeld een "Handboek burger beraad" hebben geschreven en echt helemaal hebben uitgedacht van oké, hoe gaat zoiets nou in z'n werk?" En zeg maar daarin heel erg werken, of die bijvoorbeeld met de politiek in gesprek gaan en zeggen: "hé dit, dit zijn de feiten. Moet je hier niet op handelen?". En op die manier wel bij Extinction Rebellion betrokken zijn. Maar dat is het hele punt, zeg maar hoe wij actie voeren. Het komt alleen in de media, als we, als wij doen waar Extinction Rebellion bekend om staat, dus dan is dat ook uiteindelijk, nou ja, lijkt dat alsof dat ook is wat we doen. En misschien een leuke actie, die ook echt effect heeft gehad, ik heb met een paar mensen drie maanden geleden ongeveer in Naturalis gestaan. Wij hadden een pop-up exhibition, ik was daar de zogenaamde tour gids en drie mensen die stonden naast de uitgestorven mammoet. Die zijn uit de kleren gegaan, dus die stonden daar naakt. En toen hebben wij de extinction exhibition gedaan, en heb ik een praatje gedaan van "Hallo en welkom, allemaal bij het uitsterven van de mens." [met spannende stem]. En we hebben daar dus in Naturalis gestaan om eigenlijk aan te geven van "Joh we gaan gewoon dood als we niet iets anders doen" en ook als Naturalis niet iets anders doet, want Naturalis werd gewoon gesponsord door Shell en zij hebben nu hun banden met de fossiele industrie gebroken!

ML Het werkt!

NYD YES!

ML Wat ook echt een geniaal ludieke actie, dat is gewoon briljant, ja gewoon briljant.

NYD En het is dus echt dat ik net zei van "en dan moet ik naar Den Haag, dan moet ik buiten de ring en ik vind het eng" en da's dus allemaal de grootste onzin, want...

ML Je kan het ook hier doen!

NYD ...dat hoeft allemaal niet!

ML Ga je, hier met die cirkel...

NYD En over die cirkels want hoe kom ik de? Hoe? Wacht, als ik nu vanavond me zou willen aansluiten bij X?...

ML Inschrijven?

NYD Nee, niet inschrijven neem ik aan, toch?

AMB nee.

ML Hoe dan? Ja, hoe gaat het? Wat doe je als je wil?

REN Nou ja, je kan ons gewoon even appen. *lacht* Zo "Hallooo"!

NYD Maar mensen hebben jullie nummer niet!

REN Geintje, geintje, maar zeg maar, ik ben bij XR Rotterdam gekomen door gewoon de Instagram te berichten met "Hoi, ik wil er graag bij.". Dat was het, maar we hebben in principe wel een aanmeldformulier gewoon op onze website. Dan kan je volgens mij ja, kan je jezelf neerzetten en dan dan nemen mensen contact met je op. Maar dat ligt ook weer aan de capaciteit die we hebben. Wat wij absoluut aanraden is om naar een actie-training of mobilisatie dag te gaan. Dus d'r zijn gewoon in superveel regio's, zeker nu, in aanloop naar 11 maart, heel veel plekken daar kan je, daar leer je gewoon over, Extinction Rebellion, over de cirkels die we allemaal hebben, en als je een actie training doet, dan word je ook echt klaargestoomd voor het doen van een actie. Dus dan staat er echt iemand in een hoek en die zegt: "Dit is de politie!" [in een stem als door een megafoon] en leer je dat je dat je niet moet wegrennen, en maar ook heb je het over wat is het gebruik van geweld en wat niet? En waarom is het eigenlijk, waarom doen we eigenlijk wat we doen? Waarom is het eigenlijk helemaal niet radicaal, waarom we d'r staan en zeg maar, nou ja, ik weet niet of Amber nog iets daarop toe te voegen heeft, maar ik zou absoluut aanraden om daar naartoe te gaan, want dat is echt hoe je ziet wie we zijn en ook gewoon leert waarom het zo belangrijk is wat wij doen.

AMB Ja, ik ben inderdaad ook zo begonnen. Ik ben dan niet gelijk naar een actie-training gegaan, maar naar een welkomstpraatje. We hebben ook in heel veel verschillende steden "Welkom bij XR" en daarin wordt meer uitleg gegeven over de klimaatcrisis is, maar ook over hoe werkt Extinction Rebellion nou, Wat zijn nou precies die cirkels? Dus ik denk dat het vooral belangrijk is. Er zijn nu ook in steeds meer steden bijvoorbeeld *community dinners* dus, en het staat allemaal op de socials dus ik kan zeggen: ga vooral een keer ergens heen.

ML De website, het is een super duidelijke website.

AMB Klopt! Ja, dus zoek gewoon die contacten op en dan rol je d'r zo in.

ML En dan kan je gewoon meteen aan de slag als je of tenminste je wordt meteen klaargestoomd en als je wil, kan je gewoon beginnen.

NYD En over jullie acties zijn er een soort *key points* of hoe zeg ik dit in het Nederlands? Zo van “Een actie bij Extinction Rebellion voldoet altijd aan of heeft altijd deze...” Amber, kan jij daar misschien wat over vertellen?

AMB Ja, we hebben de “actie consensus” en die is eigenlijk bij vrijwel elke actie hetzelfde. Belangrijkste is; we zijn altijd gewelddoos, maar d'r staan nog meer dingen in. En het idee is eigenlijk: als je je aan de actie consensus houdt, en we hebben ook nog normen en waarden, principale en values, als je je daaraan houdt dan mag je jezelf Extinction Rebellion noemen, dus er is geen aanmeldprocedure of iets dergelijks, en als er dus op een actie iemand iets doet wat in strijd is met die actie consensus, dan word je daar ook op aangesproken. Dus dat is ook iets waar we het over hebben tijdens die actie-trainingen, van hoe pak je dat dan aan? En dan nemen we daar ons beweging ook afstand van.

ML En en hoe kijken jullie, want ja, jij nou, ik, Extinction Rebellion staat bekend om een bepaald soort acties en dan vinden mensen het van. Nou, dat is wel wel heel heftig. En moet dat nou allemaal? Je gaat toch geen snelweg bezet, die gaat gewoon naar het Malieveld? Kan het niet allemaal een tandje minder? Hoe kijken jullie daar tegenaan dat je dat dat er dan gezegd wordt, van dit is dit is de hef... dit is niet de manier waarop het zou moeten.

AMB Ja, ik denk zelf dat alle manieren die er zijn, nodig zijn, en dat juist die combinatie van heel veel verschillende tactieken heel goed is. Dus als het niks voor jou is om je op een snelweg vast te plakken, doe dat vooral niet gaat al naar het Malieveld, dat is nog steeds beter dan niks doen. Maar wat we gewoon heel erg zien; de petitie's, de marsen de gesprekken met politici, dat gebeurt al jaren, dat gebeurt al decennia en we zijn nog steeds op een weg naar uitsterving. We zitten over de één graden opwarming, vanaf anderhalf wordt het kritiek. Er gaan al elke dag mensen dood aan de klimaatcrisis wanneer is het dan veroorloofd om dit te gaan doen? En voor voor mij is dat nu. De gevolgen zijn ZO groot! En ja, het is zeker vervelend als jij onderweg bent, ergens belangrijks naartoe en wij zitten daar op de weg, dat weegt niet op tegen de “vervelende” [sarcastisch] gevolgen die de klimaatcrisis met zich mee gaat brengen.

REN Ja, wanneer moet je dan actie voeren? Zeg maar wanneer de wereld vergaat oké, dus NU!

iedereen door elkaar, onduidelijk wie wat zegt Anders is het te laat!

REN Ja, en ook gewoon als het gaat om van waarom op deze manier? Zeg maar no offense naar iedereen die op de Feminist March was, gister hoor. Maar als je kijkt naar NOS en zeg maar, wat stond daar de hele dag op de voorpagina?

ML Extinction Rebellion!

REN Acht kinderen in een museum. Die ook niet zijn gearresteerd, die gewoon zijn van, “oké, wij gaan weer weg”, die vervolgens naar buiten gingen, die stonden de hele tijd daar. En dan ben je met 5000 man. Zeg maar hoe naar, ja naar is dat? Kom je dus met zoveel mensen kom je aan en je bent veel meer tijd en ruimte kwijt in je organisatie en zegt: alsje, alsjeblijft kom! En dit is heel lullig, dus dit is niet offense naar mensen die zijn gegaan. Echt super super goed. Maar wel richting de media en hoe die dingen oppakt, er staat één lullig artikeltje met: “ze zijn er weer en het heet nu Feminist March” en dat was het zo ongeveer. Terwijl zeg maar het Rijksmuseum; alles hing ermee vol, dus zeg maar, daarin is het ook: Waarom voeren we op die manier actie? Omdat wij ook bij al die marsen zijn geweest en ook zien hoe weinig d'r echt wordt gezegd over onze eisen. Nu zien we iets dat werkt, dat iedereen zegt: oh, jullie staan er in alle musea, ja, jullie geven d'r allemaal aandacht aan! [tevreden] Dan blijven we wel terugkomen. Dat is zo hard nodig en het enige wat wij te verliezen hebben als activist is ons ego, en dat mensen ons misschien belachelijk en stom vinden. Ja, *so be it*. Ik ben echt bereid om dat soort dingen allemaal op te geven, als ik er één leven mee kan redden, dan is het toch al genoeg.

NYD En het argument dan van; oké, jou persoonlijk stom vinden, maar gewoon klimaatactivisten stom vinden en daarmee misschien ook gewoon alles rondom klimaat en daarmee bezig zijn, heel irritant en vervelend gaan vinden en massaal op de Boeren Burger Partij gaan stemmen, zoals de peilingen d'r nu bijvoorbeeld uitzien?

REN Nou ja, we groeien wel gewoon sneller dan ooit dat zeg maar ik denk wel dat, en ik denk ook wel dat je, ik zou liever niet willen dat het zo ver komt, maar we zien de gevolgen van klimaatverandering nu al, en daarmee is het zodanig een feit dat mensen eigenlijk, op een gegeven moet heb je en geen keus meer, of je het leuk vindt of niet. En we zien hierin ook dat uiteindelijk zijn er ook maar zoveel mensen die je moet overtuigen, 76 mensen die een zetel hebben in de Tweede Kamer. Die moet je eigenlijk zo ver krijgen om iets te veranderen. Ja, en dan kunnen mensen massaal op bepaalde partijen stemmen. Maar als die mensen die die partijen vertegenwoordigen uiteindelijk ook zien hoe groot het probleem is, of door onze burgerlijke ongehoorzaamheid het gewoon zo onhoudbaar is om er echt niks aan te doen, dan is dat wel gewoon echt die verandering. Dus daarin is het ook echt wel een stukje: “Oké. Wat is nou die effectiviteit? En waarin kijk je nou echt naar oké, wat redt levens?” En dan ben je misschien niet geliefd, maar heel veel bewegingen waren in het verleden ook echt niet geliefd, als je naar de suffragette movement keek, die hebben gewoon, die hebben schilderijen gewoon met messen doorheen gestoken en die hebben dingen opgeblazen! Zeg maar die waren echt niet. Iedereen zegt nu oh, oh, dat waren echt hele

ML Hele coole mensen!

REN Ja precies! En ze hadden echt een grafhekel aan ze. En ze deden ook echt wel dingen fout en ze waren echt totaal niet inclusief naar bijvoorbeeld zwarte vrouwen,

maar ik denk wel van... Dus als je dat al, als we daar nu op terugkijken denken wij wou heel nobel doel, want we vinden het heel goed dat vrouwen stemrecht hebben...

ML Ja, en het heeft, dat heeft er ook aan bijgedragen. Het was dus belangrijk dat dat er ook was.

REN Precies.

ML Trouwens heel even één ding even een *side* weggetje ik was dus ben vandaag eindelijk begonnen om me in te lezen in alle, in de, in de partij dingen voor de verkiezingen en ik zat dus ook bij de Boeren Burger Beweging te kijken, maar daar... Ze hebben ze best wel duidelijk ook iets aan over dat ze voor referenda zijn en voor dat de burgers dus moeten besluiten. En toen dacht ik dat dat dat in die zin sluit, dat ook wel weer aan...

NYD JA, ho, ho, ho, ho, ho, een burger beraad zoals ik het net uitgelegd heb gekregen, is iets heeeel anders, in mijn ogen, dan burgers de hele tijd mee laten beslissen in referenda. Ik kijk daar echt heel anders naar, want hoe moet ik een goeie, overwogen keus maken op het moment dat ik de kennis niet goed bezit.

ML Nee dan, ja, dat wilde ik ook zeggen, maar ik dacht dus wel ergens zou je daar dus... Dat is wel dezelfde manier van kijken naar dat je dus wil dat de burger, dat ze meer inspraak krijgen in de democratie, in die zin of zo.

NYD Nou, ik ben benieuwd! Amber, hoe kijk jij ernaar?

AMB Ja, ja, wat zal ik daarover zeggen? Ik denk dat er zeker... Kijk. Als je kijkt, als je echt naar de essentie gaat, hebben ook de boeren dezelfde belangen als wij. Zij hebben ook baat bij als we een leefbare planeet houden.

ML Ja, precies!

AMB Ja, alleen als je dat wil gaan bereiken door klimaatverandering te ontkennen of door nou ja, simpelweg fascistische partijprogramma's neer te zetten... Ja, dan zitten we daarin toch echt niet op dezelfde lijn en dan kan je nog zoveel inspraak willen, net zoals wij, maar dan gewoon...

ML Dat is gewoon iets totaal anders.

AMB Ja.

NYD Ja, en ook, als boer zijnde op de korte termijn - ja, op de lange termijn wil je wellicht dat de mensheid mag blijven bestaan, maar veel boeren denken toch ook juist op de korte termijn? Want ja, ik moet gewoon m'n brood op de plank, en hoe moet dat dan met dit enorme bedrijf als we geen subsidie meer krijgen? En dat hoorde ik jou geloof ik Renske zeggen in Nee, man, dat het niet sexy is om de hele tijd over klimaat te praten binnen een politieke context, omdat het over de lange

termijn gaat. En je wil gewoon lekker scoren en lekker stemmen binnenhalen en gewoon op de korte termijn dingen beloven.

ML Ja en het is dus zo dat we maar heel kort, *grinnik* "we" de mensen, maar heel kort regeren. Als in elke vier jaar denken ze weer: oh kut, ik moet weer iets sexy's zeggen, want anders stemmen ze niet meer op mij. En dat staat helemaal haaks op wat we willen bereiken, namelijk een langdurig duurzaam, eerlijke toekomst.

AMB Ja, en het is denk ik een stukje eigen belang versus groter belang. Wij zijn niet aan het demonstreren omdat wij willen dat wij meer subsidie van de overheid krijgen ofzo, weet je wel. Dus dat vind ik dan toch ook wel een belangrijk verschil daarin. En er is ook natuurlijk, weet je de Farmers Defence Force boeren die met prinsenvlaggen staan te demonstreren, dat is een andere groep dan de kleinschalige biologische boeren, die ook willen kijken hoe ze hun boerenbedrijf toekomstbestendig kunnen maken.

NYD Oké, laten we een laatste vraag gaan doen en langzaam gaan afronden. Kijk ik naar Marie Lotte of ze daar mee eens is?

ML Ja, ik ben helemaal, ik ben benieuwd welke afsluitende vraag jij in petto hebt voor de mensen.

NYD Nou, hoe jullie naar de toekomst kijken. Want ik vind het heel eng bijvoorbeeld, zelf, persoonlijk.

ML Zijn jullie nog enigszins hoopvol? Ja, dat is waarschijnlijk wel zo, want anders sluit je niet aan bij Extinction Rebellion?

REN Toevallig doe ik deze week en vorige week ook een praatje bij Hang Youth, van tevoren, en hun EP heet dus ook "Ben je bang?" en ze vroegen van: wil je daar ook een praatje over doen? En toen was ik dat aan het schrijven. Toen dacht ik: mijn god, ik ben echt bang voor alles, want ik ben ook bang dat ik dus als lul wordt afgeschilderd overal weet je wel? En ik ben ook echt bang voor de boeren, bijvoorbeeld, zeker op elf maart. Maar met die angst komt dus ook een soort woede, van, ik ben zo bang, maar ik ben ook zo boos. Ik ben zo bang dat het zó slecht gaat, en ik ben zó boos dat we nog stééds zo weinig doen, weet je wel? En ik ben bang, nou ja, het was ook een beetje een grapje, "ik ben bang voor de boeren". Maar ik ben ook boos, want ik wil ook gewoon een trekker, weet je wel, ik wil ook gewoon zo hup, ergens op komen rijden en zeggen: hé, krijg mij maar eens weg, weet je wel? Maar ik denk, waar ik het meest bang voor ben, is die apathie en zeg maar dat nihilisme van oh, het maakt tóch allemaal niet meer uit, we kunnen toch niks meer doen. Want dat is echt de winst van de status-quo, als wij allemaal zeggen: oh, laat maar zitten, het is zo eng en het is zoveel. Want natuurlijk, anderhalve graad is kritiek, maar drie graden is nog veel erger! En er zijn zoveel fases ertussen. En zelfs al zit je in een klimaat, zeg maar - in een ingestorte maatschappij kan je je alsnog blijven verzetten tegen fascisme, tegen seksisme, je kan alsnog zeggen: "oké, wij

gaan nu een commune bouwen in dit moeras waar ooit eens Amsterdam heeft gelegen". Er is altijd een mogelijkheid tot het mooie uit de mens halen. En ik denk wel daarin van: oké, ik ben superbang voor hoe de toekomst eruit ziet. Maar ik ben nog veel banger voor wat er gebeurt als wij allemaal gewoon..

ML het opgeven

REN het erbij neerleggen en zeggen: oké, laat maar, want ik weet wel wie er dan wel doorgaan, en dat ziet er nog veel enger uit.

ML Ja. En jij, Amber?

AMB Nou, ik denk nu, we hadden beter met jou kunnen eindigen, want ik ben niet zo hoopvol meer. Ik merk ook, jij zegt heel vaak "ik ben heel erg bang", ik ben meer verdrietig, omdat ik gewoon eigenlijk al een soort rouwproces door aan het gaan ben van, het leven wat ik voor mezelf in m'n hoofd had en de wereld die ik in de toekomst voor me zag, omdat ik gewoon dat niet meer zie gebeuren. En ik merk dus ook dat in mijn motivatie om met activisme bezig te zijn, dat dat de eerste anderhalf, twee jaar heel erg was vanuit "en wij gaan dingen veranderen en dan komt het goed" en dat ik ook gewoon ergens dacht: als je deze kennis hebt, dan móet je iets gaan doen, want je kan niet dit weten en dan denken "nah, zien we over vier jaar wel". En dat ik steeds na elke actie, zeker toen ik me ook ging laten arresteren, dat je dan dus wordt vrijgelaten en dan zie je één of twee nieuwsartikelen en dan de volgende dag is er niks meer. En dat ik keer op keer daarmee werd geconfronteerd en dat ik nu eigenlijk ook zoiets heb van ja, ik blijf wel activistisch want wat moet ik anders? En ik wil in elk geval doen wat ik kan, maar, ja, echt dat idee van dingen gaan veranderen en we gaan er wat van maken, dat heb ik echt niet meer. En nou ja, ik hou me inderdaad ook wel echt voor: elke tiende graad opwarming die we kunnen voorkomen gaat mensenlevens redden. Dus in die zin genoeg reden nog steeds om activistisch te zijn. Maar ja, ik zie de toekomst niet heel positief meer in.

NYD En je zei het leven hoe ik het vroeger voor me zag, zo zie ik het nu niet meer. Wil je daar iets meer over vertellen?

AMB Nou bijvoorbeeld, ik heb echt al vanaf m'n negende een kinderwens. Ik riep altijd "ik wil twaalf kinderen", nou daar ben ik wel een beetje van terugkomen, maar ja, dat is toch ook wel een proces waar ik nu soort van in zit. Van oké, waarschijnlijk gaat dat gewoon niet gebeuren, omdat ik gewoon niet een kind op de aarde wil zetten die klimaatramp na klimaatramp mee gaat maken, in een wereld die eigenlijk steeds onzekerder wordt. Dus ja, dat is dan een heel persoonlijk voorbeeld daarvan. Maar ook, ja, gewoon alle rampen die nu al gebeuren, niet in Nederland, dus ver weg. Ik geloof ook heel erg dat we allemaal daarin met elkaar verbonden zijn. Dus ook die pijn, die voelen wij hier ook. En de één is zich daar misschien meer van bewust dan de ander, maar dat is ook een soort, ja, daar zit ook heel veel verdriet achter.

ML Ja, en wat betreft rouwprocessen, voel jij dat ook zo, Renske? Over de toekomst?

REN Ja, zeker. Ja, nou ja, ik wil bijvoorbeeld absoluut geen kinderen en ik rouw ook wel echt om het feit dat altijd als ik zeg dat ik boos ben om klimaat, dat dan mensen zeggen: oh is dat omdat je kinderen wil? En dan denk ik: tuurlijk denken jullie dat. Dat we alleen kunnen rouwen om toekomstige witte kinderen en niks anders. En voor mij is het wel echt - Ik weet nog dat op een gegeven moment, toen was er een filmpje van allemaal mensen die een vliegtuig op stapten om volgens mij te vluchten uit Afghanistan en die echt op de vleugels van een vliegtuig zaten en je zag het vliegtuig opstijgen en ze d'r afvallen. Ik heb daar, ik heb mijn werk moeten afzeggen voor echt drie dagen, omdat ik het zag en er iets in mij gewoon brak en ik dacht echt, mijn god, dit is zo verschrikkelijk. En dit is écht, zeg maar, we zien het soms als een soort film, wat er allemaal gebeurt. Maar dit gebeurt mensen gewoon en ik rouw eigenlijk niet zo super erg om mezelf, omdat ik ook weet welke privileges ik heb en dat ik nou ja, omdat ik niet per se gebonden ben aan kinderen of een baan of wat dan ook, ik kan gewoon weg. Maar ik rouw gewoon zo voor de mensen die lijden onder het feit dat wij nieuwe schoenen willen of zo, het voelt gewoon zo verschrikkelijk, echt een beetje hunger games achtig of zo, van hoeveel mensen moeten d'r dood gaan voordat we dus iets doen? En daarmee rouw je eigenlijk ook gewoon voor een soort menselijkheid in de mensen om je heen. Dat je denkt oké, dus we zien mensen doodgaan en we zien mensen gewoon hun hele leven verliezen. En wat doen we? We lopen op straat met een vlag die zegt: geen AZC. Hóe is dat onze reactie? Daar rouw ik echt om, dat ik andere mensen hun hart niet zie breken hiervoor. En dat is echt, ja, dat doet zó veel pijn en ik vind dat zó moeilijk om te zien. Dat is wel echt wat jij zegt inderdaad, van gebeurt er nog iets, verandert er nog iets. En daarin voel ik wel echt een soort gigantische angst, waarvan ik ook denk: oké, dit is echt zo'n can of worms, van trek 'm maar eens open, en probeer dan dat maar eens terug te stoppen en weer gewoon, de volgende dag moet je gewoon weer naar je werk. Doe dat maar eens! Dat vind ik heel moeilijk.

ML Ja, dat ook zo'n mindfuck.

NYD Maar hoe doen jullie dat dan? Want Amber, je beschrijft net ook dat verdriet enzo. Maar waar ga je dan heen met die..? Overigens sluit ik mij heel erg aan hoor, want al deze gevoelens herken ik heel erg.

ML Ja, ik wil graag ook even zeggen dat alles hier heel herkenbaar is

NYD Het is niet dat ik hier als een koude interviewer hier gewoon alleen maar zakelijk zit, want ik heb ook al deze gevoelens. Maar wel, hoe gaan jullie daar dan mee om?

AMB Ja, het grootste gedeelte van de dag probeer ik dat toch een beetje weg te stoppen. Je moet wel, want ja, wat ik zei, ik studeer geneeskunde, dus ik moet gewoon elke dag aan de studie. En als ik alleen maar in m'n hoofd bezig ben met al

het leed in de wereld, dan kan ik dat niet. En daar zit ook wel een soort gevaar in, wat ik bij mezelf merk, dat ik het dus steeds moeilijker vind om echt bij dat gevoel te komen. En dat ik dus wel echt ook bewust die momenten creëer, dat ik gewoon even ga zitten en dat ga voelen, want ik wil dat niet kwijtraken, ik wil niet ook die menselijkheid in mezelf, waar jij het net over had Renske, die wil ik niet bij mezelf ook kwijtraken. En dat voel ik soms wel een beetje dat je d'r soort van voor afstompt, omdat elke dag is het weer slecht nieuws en weer slecht nieuws en weer slecht nieuws. En dat is denk ik, ook iets heel fijns van Extinction Rebellion dat ja, echt mijn beste vrienden zitten daar omdat je het over dit soort dingen kan hebben en daar samen om kan rouwen en dat je dat niet allemaal in je eentje hoeft te dragen. En daar zit wel nog een stukje hoop voor mij in, in die community die we binnen Extinction Rebellion hebben en soort van het voorleven al van hoe je het anders zou willen zien, hoe we anders met elkaar om kunnen gaan.

ML Dus als tip aan de mensen die zich ook herkennen in al deze gevoelens, is het ook nog een soort extra push om je aan te sluiten bij Extinction Rebellion want daar zitten alle mensen die met dezelfde zorgen en dezelfde angst en dezelfde leegte denk ik ook, heel erg zitten, waar je in ieder geval dan je hart kunt luchten.

NYD En zo is het dan toch nog een enigszins hoopvolle afsluiting.

ML Prachtig

Gelach

Onverstaanbaar

ML Ik hoop dat de mensen dat allemaal vinden.

REN Ja, wij allemaal aanmeldingen volgende keer, soep uitdelen aan alle nieuwe honingballen.

NYD Misschien zouden we een DAMN, HONEY, alle - we noemen onze luisteraars honingballen, soort van, iedereen die geïnteresseerd is dat er een soort iets georganiseerd kan worden. Maar goed, daar gaan we wel even later over nadenken of zoiets mogelijk is.

ML We gaan wel even kijken of dat kan. Ja, via de socials ongetwijfeld.

EINDTUNE

NYD Dit was aflevering 125! Renske, Amber, bedankt voor jullie werk, bedankt dat jullie hier wilden zijn! De shownotes vind je op damnhoney.nl/aflevering-125 en daar vind je ook het transcript van deze aflevering

ML Bedankt Daniël van de Poppe voor de edit, Lucas de Gier voor de jingles,
Liesbeth Smit voor de website

NYD En bedankt transcriptmakers! Software Amberscript en DANK DANK DANK
voor de transcripters: Paulien, Djuna, Yvonne, Ymke, Melissa, Paula, Pieke, Guusje,
Tess en Maaïke

ML Stuur post naar info@damnhoney.nl en/of geef geld! Via petjeaf.com/damnhoney

NYD of niet

ML zelf weten